

ÍNDICE XERAL DO PLAN ESPECIAL DE PROTECCIÓN DO CONXUNTO HISTÓRICO-ARTÍSTICO DE ALLARIZ

Referencia da fase: **32001-PECHA-202412-AI**

DOC 01.- MEMORIA XUSTIFICATIVA DOS SEUS FINS E OBXECTIVOS, ASÍ COMO DAS SÚAS DETERMINACIÓNS

PARTE I INFORMATIVA

PARTE II XUSTIFICATIVA

ANEXO I. ESTUDO DA COLORIMETRÍA

ANEXO II.- ESTUDO DO COMERCIO

ANEXO III.- ESTUDO DA PAISAXE

ANEXO IV.- ESTUDO DA PAISAXE URBANA

ANEXO V.- ESTUDO DA MOBILIDADE

ANEXO VI.- ANÁLISE DA PEGADA DE CARBONO

ANEXO VII.- INFORME SOBRE O IMPACTO DE XÉNERO

ANEXO VII.- INFORME SOBRE O IMPACTO DE XÉNERO DOC 02.- PLANOS DE INFORMACIÓN

DOC 03.- PLANOS DE ORDENACIÓN

DOC 04.- NORMATIVA URBANÍSTICA

DOC 05.- CATÁLOGO

DOC 06.- ESTUDO ECONÓMICO E MEMORIA DE VIABILIDADE ECONÓMICA

DOC 07.- DOCUMENTO DO PROCEDEMENTO DE AVALIACIÓN AMBIENTAL ESTRATÉXICA

ÍNDICE

1 INTRODUCCIÓN	3
1.1 METODOLOXÍA E ÁMBITO DE ESTUDO	3
2 LOCALIZACIÓN E DELIMITACIÓN DO ÁMBITO	4
3 CARACTERIZACIÓN DA PAISAXE	4
3.1 ELEMENTOS CONFORMADORES DA PAISAXE DO ÁMBITO DE ESTUDO	6
3.1.1 Elementos estruturais	6
3.1.2 Elementos texturais ou formalizadores	7
3.2 UNIDADES DA PAISAXE PRESENTES NO ÁMBITO DE ESTUDIO	7
3.3 TIPOS DE PAISAXE PRESENTES NO ÁMBITO DE ESTUDIO	9
4 DINÁMICA DA PAISAXE	10
5 IDENTIFICACIÓN DOS ELEMENTOS OU ZONAS NAS QUE EXISTEN SINGULARES VALORES PAISAXÍSTICOS	11
5.1 VALORES PAISAXÍSTICOS	12
5.1.1 Valores paisaxísticos de tipo natural ou ecolóxico	12
5.1.2 Valores paisaxísticos de tipo cultural ou patrimonial	13
5.1.3 Valores paisaxísticos de tipo panorámico	14
5.1.1 Valores paisaxísticos de tipo produtivo ou de uso	16
5.2 ÁREAS DE INTERESE PAISAXÍSTICO	17
5.2.1 Áreas de especial interese paisaxístico	17
6 ANÁLISE DE VISIBILIDADE	17
7 COHERENCIA COAS DIRECTRICES DE PAISAXE DE GALICIA	18
8 IMPACTOS SOBRE A PAISAXE	20
9 MEDIDAS PREVISTAS PARA PREVER, REDUCIR E CORRIXIR OS EFECTOS NEGATIVOS PREVISTOS	20

1 INTRODUCCIÓN

Co fin de conseguir unha paisaxe de calidade e unha correcta planificación da mesma no marco europeo, firmarse en Florencia no ano 2000 o Convenio Europeo da Paisaxe (CEP) no que se define paisaxe como *"calquera parte do territorio, tal e como é percibida polas poboacións, cuxo carácter é o resultado da interacción de factores naturais ou/e humanos"*. Márcase asímesmo, en dito convenio, as bases para a protección, xestión y ordenación da paisaxe a nivel rexional.

A Lei 7/2008, do 7 de xullo, de protección da paisaxe de Galicia, incorporou a crecente sensibilidade social pola paisaxe, elevándoa a rango de lei por vez primeira en Galicia, e fíxoo desde a máis actual concepción daquela, que emana do Convenio europeo da paisaxe, asinado en Florencia o 20 de outubro de 2000.

Posteriormente, mediante o Decreto 119/2016 (DOG do 25/08/2016), aprobouse o Catálogo das paisaxes de Galicia, no que se identifican os tipos de paisaxe, delimitan as unidades de paisaxe, inventarían os valores paisaxísticos, analizan as causas que determinaron cada tipo de paisaxe e faise unha diagnose xeral sobre o estado da paisaxe, en cada área paisaxística.

A través do Decreto 96/2020, aprobouse o Regulamento da Lei 7/2008, do 7 de xullo, de Protección da Paisaxe de Galicia (RLPPG), deixando constancia da cada vez maior importancia da paisaxe para abordar calquera tema urbanístico.

Así, segundo o artigo 35 deste regulamento, os estudos da paisaxe fundamentaranse nos Catálogos da Paisaxe de Galicia, pomenorizando nos aspectos que resulten necesarios.

Ademais, elaborárase unha análise da paisaxe do ámbito e do entorno no que se inxire, identificando os tipos e unidades de paisaxe. Reflexáranse as zonas de valor paisaxístico, así como unha análise da visibilidade, e a identificación dos impactos paisaxísticos existentes e a incorporación de medidas correctoras.

Segundo as Directrices de paisaxe de Galicia, aprobadas mediante Decreto 238/2020, do 29 de decembro, os instrumentos de ordenación do territorio deberán Estudar a paisaxe do seu ámbito territorial, en canto aos aspectos sinalados na determinación DX.01 e DX.03 que procedan en cada caso, en atención á natureza e ámbito territorial do instrumento en cuestión.

1.1 METODOLOXÍA E ÁMBITO DE ESTUDO

De acordo co Decreto 96/2020, do 29 de maio, por o que se aproba o Regulamento da Lei 7/2008, de 7 de xullo, de protección da paisaxe de Galicia, a caracterización da paisaxe farase extraendo a información do Catálogo de Paisaxes de Galicia en relación ao ámbito estrito do PECHA identificando e describindo os elementos conformadores da paisaxe dos que xorden as unidades e os tipos de paisaxes que se explicaran a continuación. A partir de entón recoñécese os singulares valores do mesmo e, deseguido, faise unha diagnose da súa calidade e da súa posible fragilidade.

Por último, xustifícanse as medidas para alcanzar os obxetivos establecidos no artigo 34 do Regulamento da lei de protección da paisaxe de Galicia. É dicir, a protección dos ámbitos ou

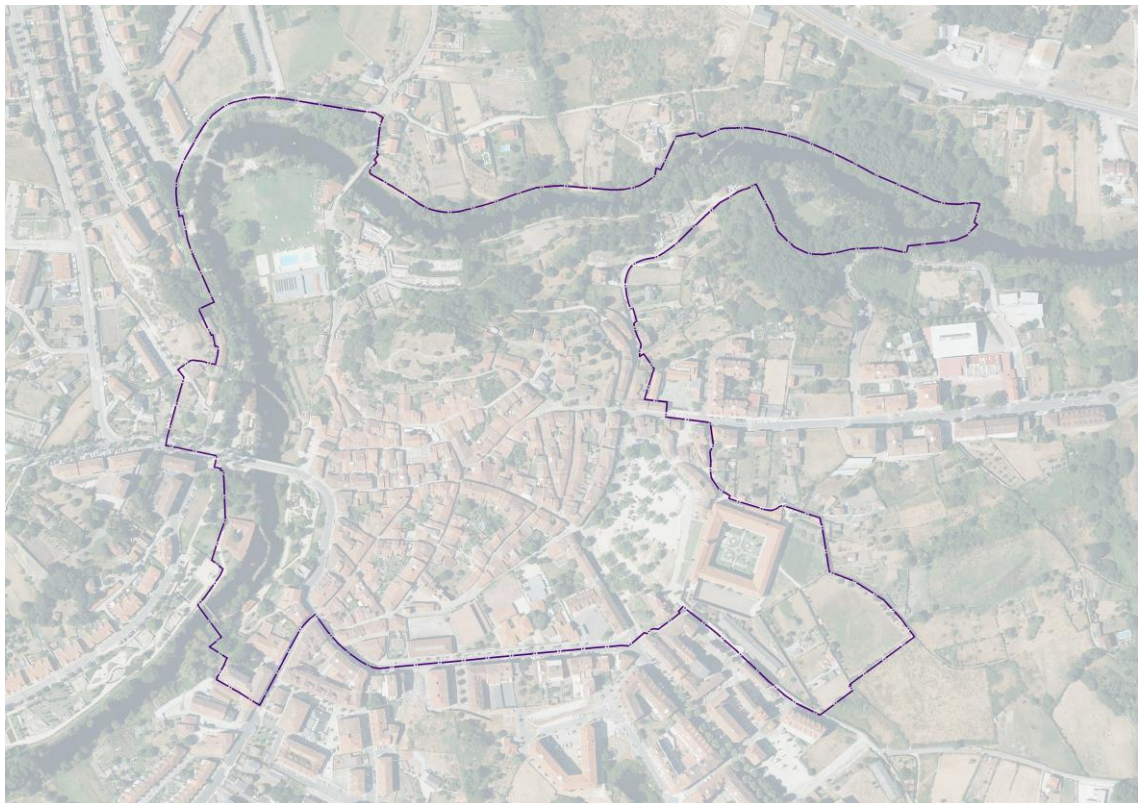
elementos de especial valor ou significación paisaxística, a congruencia da ordenación co tipo e a situación na que se atopan todas as paisaxes afectadas, coa finalidade de respectar o seu carácter e promover a súa evolución favorable e a mitigación ou corrección dos impactos que alteran ou degradan o carácter das paisaxes ou que afectan negativamente aos seus valores. Ademais, tamén se levarán a cabo as normas establecidas nas Directrices de Paisaxe así como igualmente se terá en consideración as recomendacións de ditas Directrices..

2 LOCALIZACIÓN E DELIMITACIÓN DO ÁMBITO

O municipio de Allariz sitúase na metade occidental da provincia de Ourense formando parte da comarca de Allariz-Maceda.

O territorio municipal abrangue unha superficie de 86Km² que se reparten en 16 parroquias con 92 núcleos de poboación e a vila capital na que se inclúe o Conxunto Histórico-Artístico de Allariz, declarado BIC.

Trátase dun ámbito non delimitado en concreto polo decreto que o protexe, por todo isto, o presente documento considera necesario abranguer no mesmo no bordo S e NE do río Arnoia, co gallo de incorporar a edificación de información turística (antiga Caseta do Camiñeiro) a Pasarela Noria que comunica Torre Lombarda coa fábrica de coiros de Nogueira, acadando unha superficie final de 326.978,19 m².

3 CARACTERIZACIÓN DA PAISAXE

A conservación debe ser considerada como a posta en valor do patrimonio, non só por existir unha obriga legal senón por entender que nesa revalorización do Patrimonio (o Conxunto e os

elementos que a compoñen) sitúase, mesmamente, unha das claves do devalar futuro de todo o Concello.

A Guía de estudos de impacto e integración paisaxística (Guía de EIP) da Xunta de Galicia indica que *"a caracterización da paisaxe ten por obxecto comprender os seus elementos constitutivos, as súas calidades definitorias, os seus valores tanxibles e intanxibles, así como as súas potencialidades e procesos aos que está sometido"*.

Co fin de protexer e reformar o casco histórico de Allariz, obxecto do presente plan, é necesaria a caracterización da paisaxe, é dicir, ter coñecemento dos elementos singulares, calidades e patróns que a conforman, para que a incidencia da nova ordenación sexa a máis adecuada.

Conforme ao establecido no Catálogo das Paisaxes de Galicia aprobado polo Decreto 119/2016 o ámbito de estudo do Plan Especial intégrase na Gran Área Paisaxística (GAP) Chairas, Fosas e Serras Ourensás, e dentro dela, na comarca situada mais ao norte que contén, a comarca paisaxística do Alto Arnoia.

O ámbito do Conxunto Histórico-Artístico está coroado polo Monte do Castelo, cos seus 493 m de altura. Desde este punto é de onde xurde a vila tras o levantamento dun poboado castrexo fai máis de 2.000 anos para, posteriormente ir expandíndose e amoldándose á ladeira granítica na súa baixada cara o río Arnoia, que envolve ao C.H. polo norte e Oeste.

Ao asentarse nun meandro do río a evolución da vila non pode entenderse sen a súa estreita relación co río Arnoia. Ao seu paso por Allariz o río presenta un caudal e unha anchura notable que favoreceu o aproveitamento da auga sendo o motor económico da comarca alaricana. A enerxía hidráulica permitiu o movemento de complexos engranaxes que facilitaban o traballo industrial relacionado co comercio e industria do liño ata entrado o século XX cando a produción deixa de ser rentable e se vai substituíndo pola transformación de coiro o que supuxo a reconversións das antigas instalacións dotando á vila dun importante legado cultural e industrial vinculado ao río.

Ademais do valor arquitectónico e etnográfico do casco antigo, destaca polo seu valor natural e paisaxístico o río Arnoia tanto pola vexetación de ribeira, como pola percepción da auga en movemento, as pontes, as construcións singulares das súas beiras no tramo que atravesa o C.H.A e mesmo como principal elemento configurador da orografía e da paisaxe.

No Casco Histórico de Allariz pódense diferenciar: unha zona intramuros que acolle a meirande parte do ámbito, e na que destaca a Igrexa de Santiago e a Praza Maior unha parte de amplos espazos ao seu redor como o Campo da Barreira, o río, A Acearrica, O Arnado, A Alameda, a aba norte do Castelo, etc, e unha terceira parte exterior ao Casco de características mais rurais (núcleos rurais de Piñeiro, Frieira, Orraca, etc, espazos como Tras do Convento, Mariña, Camiño de Roiriz, Aguin, etc.).

3.1 ELEMENTOS CONFORMADORES DA PAISAXE DO ÁMBITO DE ESTUDO

Os elementos conformadores ou compoñentes da paisaxe son cada un dos elementos de diferente natureza e tipoloxía cuxas distintas combinacións dan lugar a unhas determinadas unidades de paisaxe y, en consecuencia, a unha variedade de tipos de paisaxe.

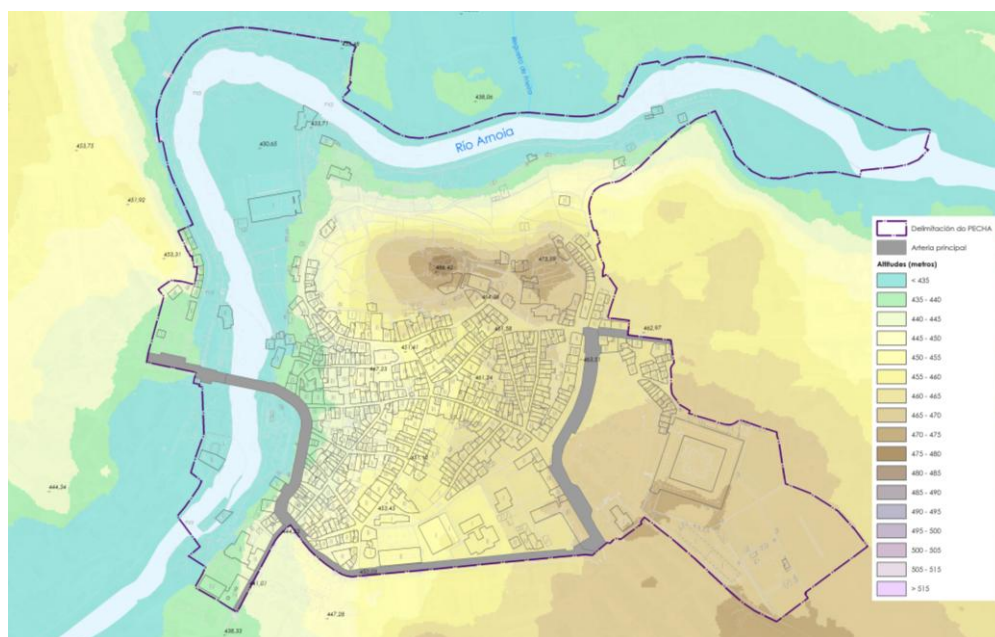
Estes elementos conformadores agrúpanse en dous grupos básicos, segundo se estruturan o territorio ou se o organizan. Estes son respectivamente, os elementos estruturais e os elementos texturais ou formalizadores.

3.1.1 Elementos estruturais

Os elementos estruturais son aqueles que definen o esqueleto do territorio ao que nos estamos referindo. Confórmano, por tanto, a topografía, a hidrografía, a xeomorfoloxía e o viario principal ou o estruturante.

Neste caso, no ámbito de estudo encóntranse os seguintes:

- a) Topografía e xeomorfoloxía: practicamente plana a carón co Convento de Santa Clara, en contraposición co descenso cara ao río Arnoia e as inmediacións do Monte do Castelo, no que o territorio comeza a ascender con pendentes cada vez mais pronunciadas.
- b) Hidrografía: a masa principal de auga de gran entidade é a do Río Arnoia.
- c) Viario principal: confórmao a rúa Pardo Bazán -vella estrada de Castela- e a Barreira; as pontes de San Isidro e Vilanova seguen a ser pezas importantísimas para acceder e saír do C.H. e, mesmo, para a comunicación entre diversas zonas do Casco. Asemade, os eixos Portelo-Castelao, Hospital-Cruz-Vilanova ou Hospital-Cruz-Cárcere-San Estevo, aínda se configuran como antano, constituíndo pezas básicas da comunicación interna do Casco.

Elementos estruturais

3.1.2 Elementos texturais ou formalizadores

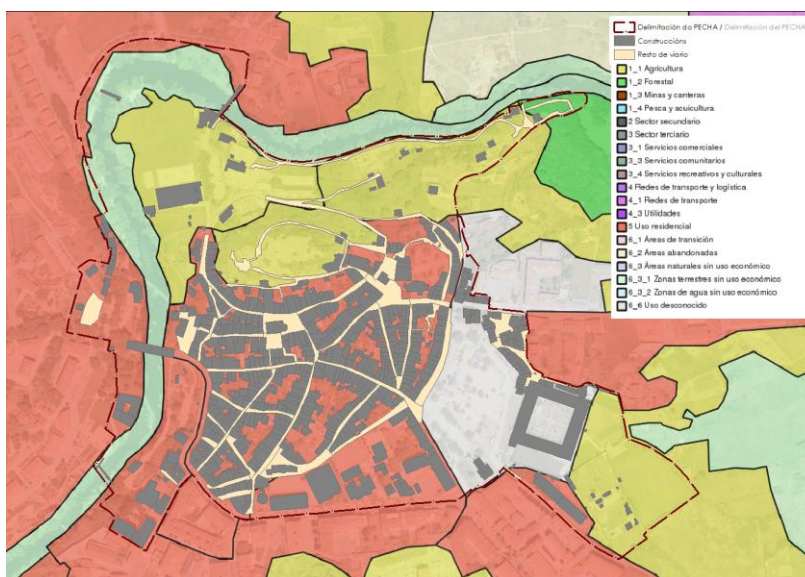
Os elementos texturais ou formalizadores son aqueles que definen a organización do territorio ao que nos estamos referindo. Confórmano, por tanto, os usos e coberturas do solo, as construcións e instalacións e o resto da rede viaria.

Neste caso, no ámbito de estudio encóntranse os seguintes:

a) Usos e coberturas do solo: predomina en primeiro lugar o casco urbano e seguidamente a combinación de cultivos con vexetación. Na imaxe seguinte indícase en detalle cada tipo de uso cobertura segundo os datos recollidos do SIOSE do ano 2014.

b) Construcións e instalacións: A maioría son edificacións para uso residencial e moitas delas con uso comercial na súa planta baixa. Aprécianse tamén edificacións de uso relixioso e dotacional de servizos.

c) Resto da rede viaria: configúrao o conxunto de rúas non estruturantes da trama urbana histórica.

Elementos texturais

3.2 UNIDADES DA PAISAXE PRESENTES NO ÁMBITO DE ESTUDIO.

Enténdese por “unidade de paisaxe” a porción do territorio cun mesmo carácter, e dicir, caracterízanse por un conxunto de elementos que conducen a que unha paisaxe sexa diferente de outra, e non mellor ou peor (Nogué 2008).

Os datos recollidos do Catálogo das paisaxes de Galicia para o ámbito de intervención mostra os seguintes resultados de unidades de paisaxe.

Segundo o Catálogo de Paisaxes de Galicia a zona de estudo pertence, segundo a súa

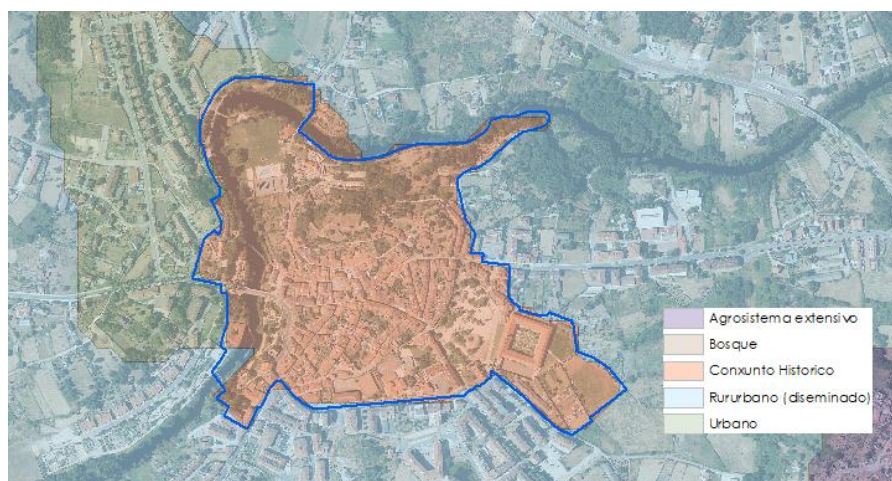
xeomorfoloxía e clima, á unidade paisaxística formada por chairas e vales interiores; Rururbano (diseminado); Mesotemperado inferior.

Segundo a cuberta predominante, as unidades de paisaxe que identifica o Catálogo no ámbito son a de Conxunto histórico, urbano (cara o noroeste) e rurourbano diseminado na contorna do Casco histórico.

Con respecto á cuberta:

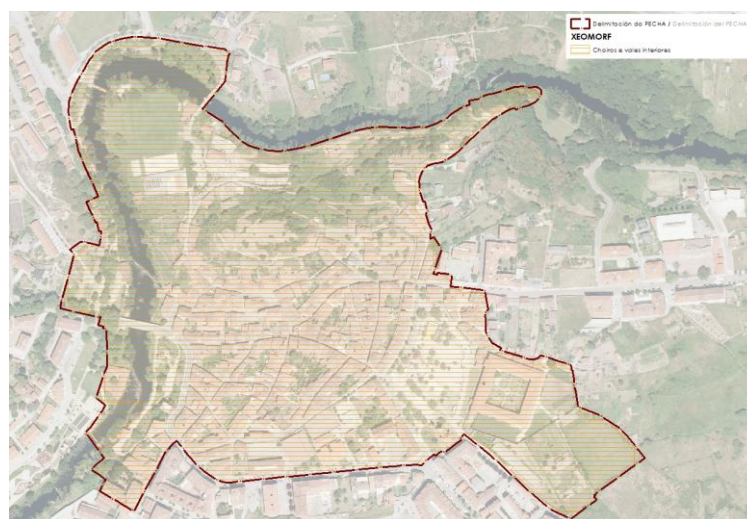
- o Conxunto histórico: é a predominante ocupando un 96,68% da superficie do ámbito
- o Urbano: ocupa un 0,56% da superficie do ámbito.
- o Rururbano diseminado: ocupa un 2,76% da superficie do ámbito.

Aparecen localizados tal e como o reflexa a seguinte imaxe:

Unidade de paisaxe: Cuberta

Con respecto á xeomorfoloxía o 100% da superficie mantén a unidade de chairas e vales interiores.

Unidade de paisaxe: Xeomorfoloxía.

Igualmente, en relación ao clima, toda a superficie do ámbito está afectada polo clima mesotemperado inferior.

3.3 TIPOS DE PAISAXE PRESENTES NO ÁMBITO DE ESTUDO.

Tras describir as unidades de paisaxe no apartado anterior, a continuación, procederase a definir o concepto "tipo de paisaxe", conforme ao establecido no Catálogo dos paisaxes de Galicia.

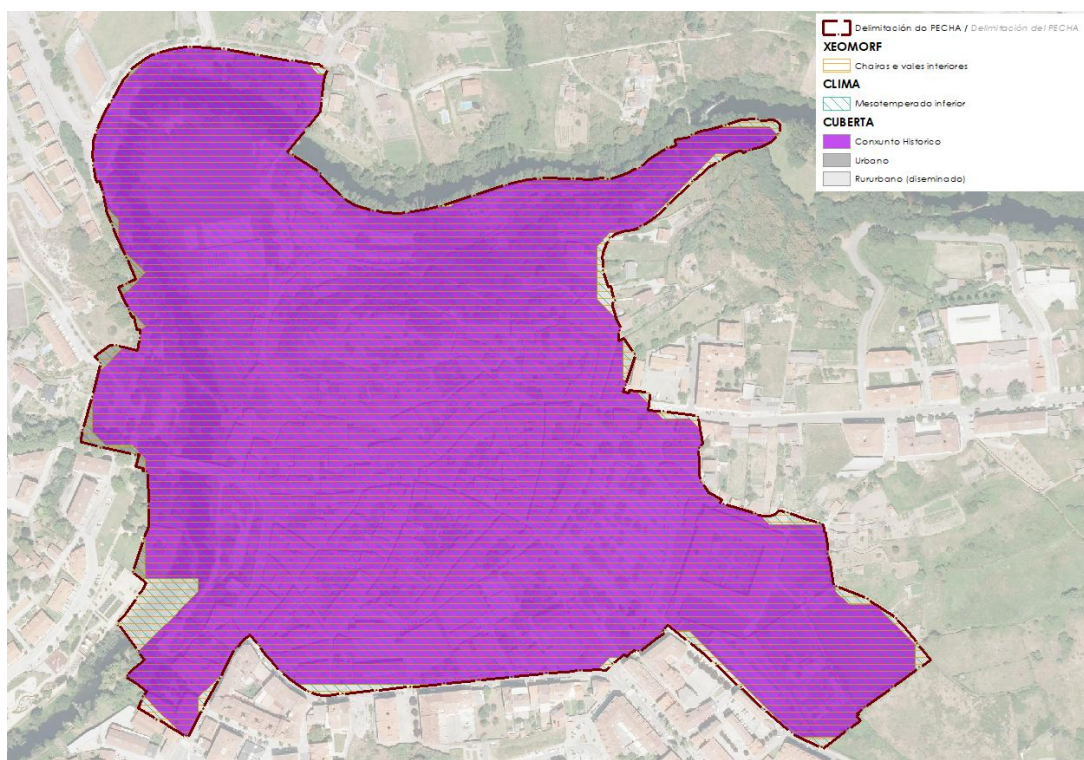
O “tipo de paisaxe” é por tanto a combinación das distintas unidades nunha parte concreta do territorio froito dos elementos conformadores de dito paisaxe. Serve ao mesmo tempo para ordenar a paisaxe nunha categoría maior.

Desta maneira, para recoñecer os diferentes tipos de paisaxe presentes no ámbito de estudo, é necesario identificar as 3 unidades segundo a cuberta, a xeomorfoloxía e o clima que están presentes nunha mesma porción do territorio.

O conxunto de tipos de paisaxe que se encontran no ámbito de estudio aparecen reflectidos coa combinación das unidades de paisaxes superpostas, tal e como vemos na imaxe a seguir.

No caso do âmbito do PEPRICH o tipo de paisaxe é:

- o Chairas e vales interiores; Conxunto histórico; Mesotemperado inferior: 96,68%
- o Chairas e vales interiores; Urbano; Mesotemperado inferior: 0,56%
- o Chairas e vales interiores; Rururbano diseminado; Mesotemperado inferior: 2,76%.

Tipos de Paisaxe

4 DINÁMICA DA PAISAXE

Aínda que o estudo da Historia de Allariz adoece de documentos pódese afirmar que existiu un poboamento romano, que debeu ter continuación na etapa suevo-visigótica; e, dende logo, na altomedieval (s. IX a XI). Nese senso é importante subliñar a existencia dun castro galaico-romano situado onde logo se inzou o Castelo, castro que figura inventariado (GA 32001005).

A súa posición estratéxica sobre o río Arnoia e o camiño que levaba a Ourense foi aproveitado na época de Alfonso IV para a construción entre os anos 1072 e 1078 dunha gran fortaleza amurallada sobre o promontorio, sendo anos mais tarde unha peza chave durante as guerras con Portugal.

Restos actuais da antiga muralla

A historia documentada comeza co renacemento urbano baixo medieval, sendo o momento de máximo esplendor o comprendido entre os séculos XII a XIV.

A mediados do século XIX o número de edificios era moi semellante ao de hoxe en día. Ao final da centuria, Allariz é o segundo concello de Ourense en poboación. O salto demográfico prodúcese na segunda metade do XIX.

Allariz foi secularmente un cruce de camiños. Iso condiciona a estrutura urbana do C.H.A., que primeiro foi atravesado por vías de paso e logo circunvalado por elas.

Xa na idade moderna, a presión urbanística no ámbito para a construción de vivenda colectiva e a crise experimentada polo sector da construción puxo en risco o mantemento das tipoloxías tradicionais, e por extensión, do patrimonio existente.

O crecemento urbano expansivo, realizouse xeralmente de costas ao C.H., polo que tendeu a abandonarse o mantemento e conservación das infraestruturas de servizos existentes no ámbito.

Como se pode observar nas seguintes imaxes o Casco histórico mantívose ao longo dos anos mentres que o desenvolvemento urbanístico seguía o seu curso, sobre todo cara o sur do mesmo.

Ano 2022

Ano 2020

Ano 2002-2003

Ano 1956-1957

5 IDENTIFICACIÓN DOS ELEMENTOS OU ZONAS NAS QUE EXISTEN SINGULARES VALORES PAISAXÍSTICOS

As paisaxes fórmanse de diversos elementos naturais, culturais, de uso e estéticos que outorga tanto o lugar en si como a propia poboación nese lugar e adquiren unha serie de valores asociados.

Un valor paisaxístico é aquel trazo ou aspecto relevante atribuído a unha paisaxe como base para o seu recoñecemento (Tudor, 2014). Cada elemento constituínte da paisaxe pode posuír valores en diferentes planos, do mesmo xeito que cada valor pode ser transversal a diferentes elementos.

Identifícanse os elementos ou zonas nas que existen singulares valores paisaxísticos de tipo natural ou ecolóxico, cultural ou patrimonial, estético ou panorámico, e produtivo ou de uso. Tamén se identifican as Áreas de Especial Interese Paisaxístico. En ámbolos dous casos anteriores utilízase como referencia o Catálogo de Paisaxes de Galicia no que veñen localizados.

5.1 VALORES PAISAXÍSTICOS

5.1.1 Valores paisaxísticos de tipo natural ou ecolóxico

Entre os valores ecolóxicos destaca indudablemente o río Arnoia e a súa vexetación de ribeira como elemento paisaxístico e dende a perspectiva da conectividade tanto ecolóxica como funcional.

Río Arnoia

O Catálogo das Paisaxes de Galicia identifica no ámbito de estudio, en relación cos valores paisaxísticos de tipo natural ou ecolóxico, os vinculados á biodiversidade, os seguintes:

- Plan de recuperación do Sapoconcho común. Aprobado pola Consellería de Medio Ambiente, Territorio e Infraestruturas por medio do Decreto 75/2013, do 25 de abril. O objetivo deste plan é a de consolidar a conservación dos núcleos de poboación coñecidos de sapoconcho común, garantindo así a supervivencia a longo prazo destas poboacións, e promover a introdución da especie no seu hábitat potencial, duplicando polo menos o número de zonas de presenza coñecidas na actualidade. Todo o ámbito de actuación encóntrase na zona potencial, área que polas súas características naturais e estado de conservación reúne condicións como hábitat da especie e aquelas identificadas e verificadas como zonas de conexión entre os actuais núcleos de poboación.
- Plan de xestión do lobo. Aprobada pola Consellería de Medio Ambiente y Desenvolvemento Sostible por medio do Decreto 297/200, do 30 de decembro. A súa finalidade é garantir a viabilidade desta especie no territorio galego, mantendo unha poboación estable do lobo en Galicia e ao mesmo tempo compatibilizar a súa existencia coa gandería extensiva e coa viabilidade económica das explotacións agropecuarias, adoptando medidas preventivas e establecendo liñas de axudas para paliar os danos causados por esta especie, así como poñer en valor a existencia do lobo e convertela nun elemento que fomente o desenvolvemento rural y turístico. Todo o ámbito de actuación encóntrase na zona 3, a de menor protección, na que non se autorizan

controis salvo casos excepcionais debidamente xustificados.

- Reserva da Bisofera: A área de Allariz atópase dentro da Reserva da Biosfera identificada co código ES010ZEPR1110100223. Porén, o casco histórico de Allariz sitúase nunha zona exterior de transición, rodeado de zona tampón e a máis de 1,5 Km das zonas consideradas como núcleo.

5.1.2 Valores paisaxísticos de tipo cultural ou patrimonial

O Catálogo das Paisaxes de Galicia recoñece como valores de tipo cultural ou patrimonial o propio Conxunto Histórico de Allariz, as igrexas de Santiago e de Santo Estevo, a Casa Castro Oxea, a Casa de Amoeiro e o Pazo dos Enriquez. Recoñece ademais o valor cultural da súa Festa do Boi.

Ademais, o Plan Básico Autonómico (PBA) recolle dous Bens de Interese Cultural (BIC) no propio Conxunto histórico-artístico da Vila de Allariz e no Monumento da Igrexa de Santiago. Asemade, recolle un total de 432 elementos catalogados, dos cales 419 son de patrimonio arquitectónico (ART), 7 de patrimonio etnográfico (ETN), 2 de patrimonio arqueolóxico (ARQ) e 4 de patrimonio industrial (IND). Ten identificado tamén o vixente Plan Especial do Casco Histtrico de Allariz e o trazado da Vía da Prata (sen delimitar).

O Conxunto Histórico-Artístico de Allariz, foi declarado Ben de Interese Cultural (BIC) mediante o Decreto 1319/1971, de 20 de maio. O Conxunto Histórico-Artístico de Allariz, comprende a igrexa de Santiago e toda a zona que das prazas e rúas que a rodean; a igrexa de San Estevo co seu atrio e as rúas que o rodean; o convento Santa Clara, santuario de San Bieito e campo da Barreira; a igrexa de San Pedro, praza Juan Bosco e as súas entradas; a rúa Xardín (antiga muralla medieval); a zona que comprende as casas e balcón de Amoeiro; a ponte e igrexa (Santa María) de Vilanova co seu alcance da vista sobre o río; a Acea Rica, Paseo de Arnado e Alameda.

Convento de Santa Clara e Igrexa de San Benito

O desenvolvemento do Plan especial do Casco Histórico levou a Allariz a ser galardoado en 1994 co Premio de Urbanismo da Unión Europea polo proxecto de ordenación e recuperación do conxunto histórico e do seu río, a obtención no ano 2000 da cualificación GOOD sobre boas prácticas para a mellora da contorna urbana por parte do Centro de Nacións Unidas para os Asentamentos Humanos, e tamén a ser seleccionado para formar parte da Reserva da Biosfera de Allariz que foi declarada pola UNESCO no ano 2005.

A igrexa de Santiago posúe asemade a declaración individual como Monumento Histórico-Artístico (Decreto do 3 de xuño de 1931).

A importancia histórica e cultural da vila de Allariz déixase ver noutros puntos do municipio como é o caso da Igrexa de San Martiño de Pazó, Monumento Histórico-Artístico (Decreto do 3 de xuño de 1931) e o seu contorno (Decreto 41/1998 do 30 de xaneiro de 1998).

A intervención conxunta e planificada de valorización de continente e contido outorgan á vila alaricana un sobranceiro protagonismo na recuperación das paisaxes culturais, que toman forma na imaxe idílica da vila co Arnoia nun primeiro plano e a ponte medieval, coroada pola silueta do castelo, ata os contemporáneos xardíns do seu festival internacional.

Vista do ámbito desde o suroeste. ano 2022

5.1.3 Valores paisaxísticos de tipo panorámico

O Catálogo das Paisaxes de Galicia recoñece como valor de tipo panorámico no ámbito do PECHA o trazado do Camiño de Santiago antes citado.

A atalaia natural do monte Castelo exerce de miradoiro natural sobre a vila alaricana constituíndo un dos principais valores panorámicos do ámbito.

Vista da vila dende o Castelo

Polo C.H. de Allariz discorre de sur a norte en dirección a Ourense, o Camiño de Santiago, de relevancia histórica e universal, que mediante a Vía da Prata prolonga a calzada romana que unía Mérida con Astorga, entra en Galicia pola Mezquita e continúa ata Fisterra.

Tramos do Camiño de Santiago no ámbito

Allariz conta tamén cun numeroso patrimonio inmaterial, como as súas festividades, mercados e feiras, entre as que destacan:

- A Festa do Boi, tradición celebrada de forma ininterrompida desde 1317, que se desenvolve tódolos anos a fin de semana antes do xoves de Corpus, e que conta co boi como elemento central percorrendo as rúas de Allariz.
- Festa da Empanada: tradición celebrada desde 1971 ao lado do río Arnoia en homenaxe aos emigrantes ausentes nas festas patronais por motivos de traballo.
- Festival Internacional de Xardíns de Allariz, situado no Paseo Portovello, ao lado do Museo do Coiro.
- O Feirón: A tradicional feira de Allariz todos os sábados do mes e o día 15 de agosto, propiciando un fluxo constante de público cada semana ao interior do C.H.
- Xornadas de Carne de Boi de Allariz, a Feira de Outono, a Feira da Artesanía "Arte de man" ou a Feira de produtos apícolas, entre outras.

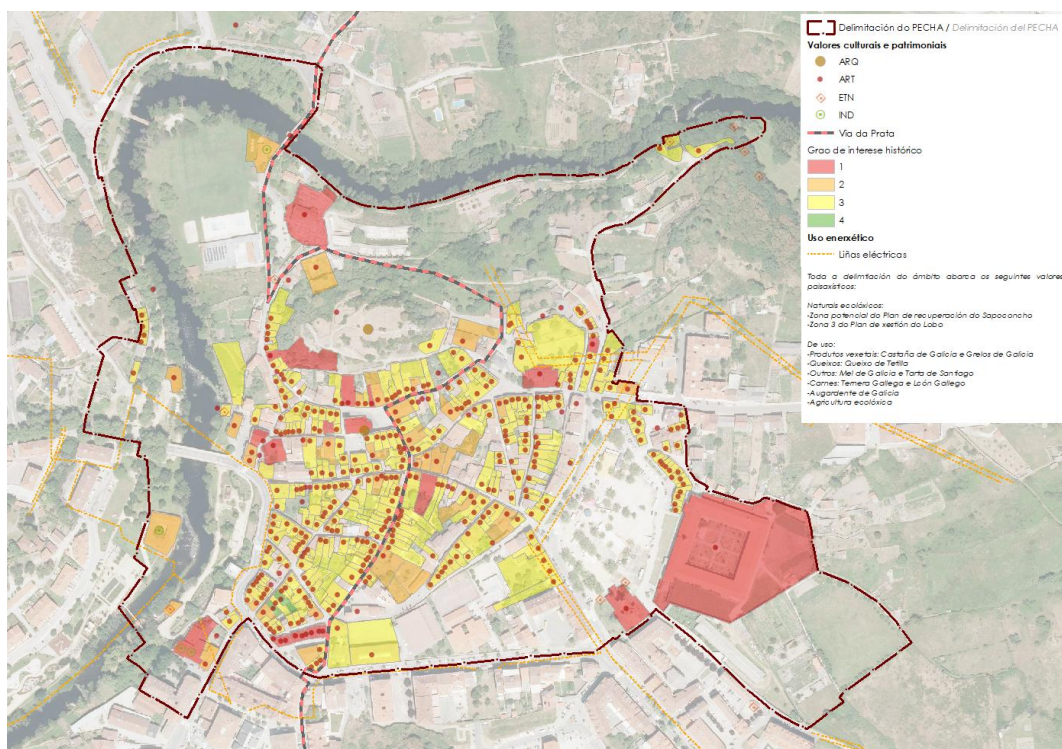
5.1.1 Valores paisaxísticos de tipo produtivo ou de uso

Todo o ámbito mantense nunha zona agroforestal de alta capacidade produtiva agraria. No tocante ás zonas agroforestais, a ribeiras do río Arnoia foron identificadas como tal pola presenza de frondosas caducifolias autóctonas, mentres que as hortas do Convento, O Castelo e os terreos ao norte deste incúense en zonas agrícolas propiamente ditas.

no ámbito o uso maioritario é o residencial. E dentro deste, o de vivenda unifamiliar, que se da tamén de forma maioritaria en edificación aparelhada. Destaca a vivenda urbana construída entre medianeiras con alturas de dúas a catro plantas. Trátase dunha tipoloxía de vivenda tradicional con muros de pedra (moitas delas resoltas con sillería), estruturas e carpintarías de madeira e cubertas a base de tella curva, compostos de elementos singulares como balcóns, galerías ou miradoiros.

Séguenlle o uso comercial e o sociocultural -no que hai que salientar as actividades de hostalería.

Antigamente, a enerxía hidráulica que proporcionaba o río Arnoia permitiu o movemento de complexos engranaxes que facilitaban o traballo industrial relacionado co comercio e industria do liño ata entrado o século XX cando a produción deixa de ser rentable e se vai substituíndo pola transformación de coiro o que supuxo a reconversións das antigas instalacións dotando á vila dun importante legado cultural e industrial vinculado ao río. Grazas a posta en valor de todo ese legado creouse o Parque Etnográfico do Arnoia, que engloba a Fábrica de curtidos da familia Nogueiras (Museo do Coiro), o Muiño do Buraco (muiño hidráulico de fariña recuperado e en funcionamento dende 1992) ou o Museo do Tecido (museo do Tecido "O Fiadeiro" onde se mostra o cultivo e transformación do liño).

Valores paisaxísticos de tipo produtivo ou de uso

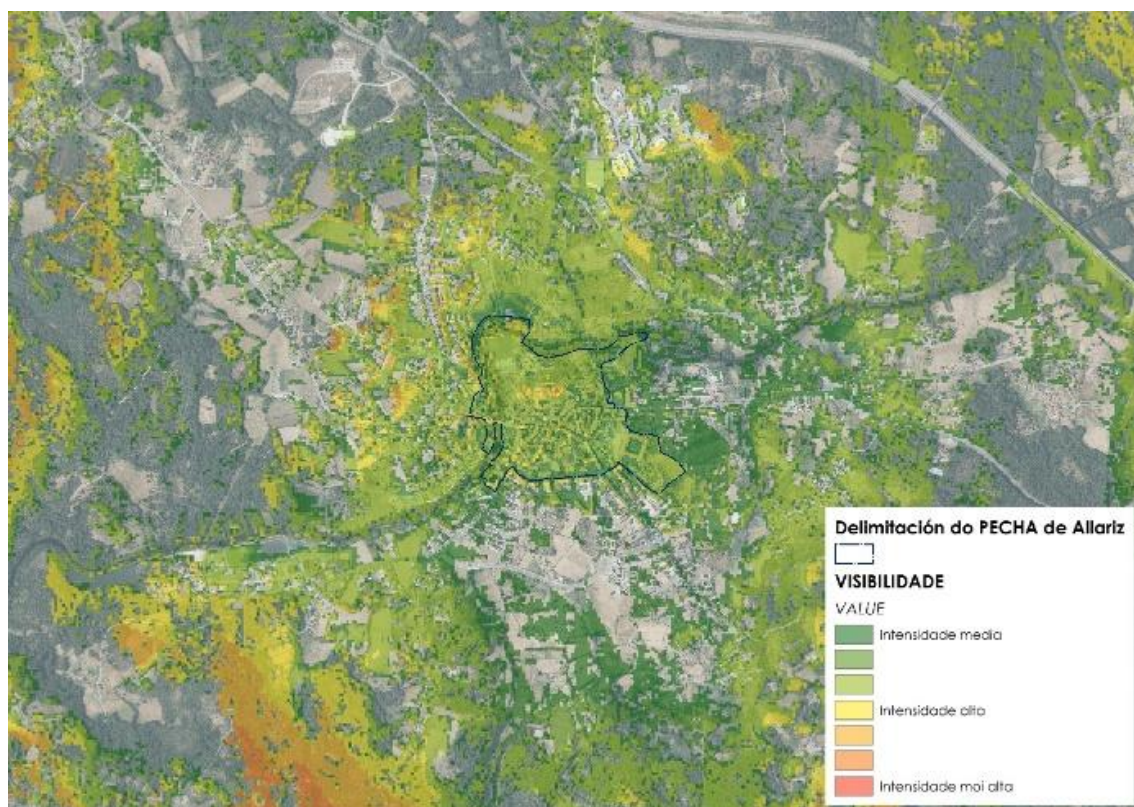
5.2 ÁREAS DE INTERESE PAISAXÍSTICO

5.2.1 Áreas de especial interese paisaxístico

Dentro do ámbito do PECHA o Catálogo de Paisaxes de Galicia non recoñece ningunha área de interese paisaxístico. Non obstante é interesante sinalar que a vila se encontra entre as Área de Interese Paisaxístico "Rio Arnoia" (AEIP_04_03) e "Foxo Vello-O Canelar" (AEIP_04_23). Aínda así, na propia delimitación do ámbito pódense encontrar determinadas áreas de interese que destacan polas súas características arquitectónicas e culturais patrimoniais, entre outras, que configuran o espazo urbano. Estas áreas serán identificadas como Áreas Urbanas de Especial Atención Paisaxística e analizadas no Estudo de Paisaxe Urbano.

6 ANÁLISE DE VISIBILIDADE

Resulta primordial coñecer a exposición do ámbito na paisaxe que o rodea, polo que o PECHA haberá de afondar neste aspecto, analizando a visibilidade desde zonas como o Monte de Penamá ou desde a propia autoestrada A-52.

Visibilidade do ámbito

Hai que ter en conta que a análise realizada non considera o apantallamento que exercen as edificacións ou a vexetación na contorna no río. Aínda así, o resultado reflicte un valor de visibilidade media presentando maior incidencia na contorna do Castelo como é lóxico debido a súa posición topográfica.

7 COHERENCIA COAS DIRECTRICES DE PAISAXE DE GALICIA

As Directrices da Paisaxe de Galicia (DPG), aprobadas mediante o Decreto 238/2020, do 29 de decembro, xorden a partir do Artigo 10º da Lei 7/2008 de Protección da Paisaxe de Galicia có fin de precisar os Obxectivos de Calidade Paisaxística para cada unidade da paisaxe, así como as medidas, indicadores, normas e recomendacións necesarios para acadalos.

Os obxectivos xerais fixados polas DPG relacionados co PECHAI son fundamentalmente:

"OX.8. Unhas paisaxes urbanas ben dimensionadas, nas cales os materiais e volumes se adapten á paisaxe da contorna e nas cales se procure a compactidade fronte á dispersión."

"OX.10. Unhas paisaxes vinculadas a valores patrimoniais que poñan de manifesto a relevancia histórica, simbólica e identitaria dos elementos patrimoniais materiais e inmateriais."

Os Obxectivos de Calidade Paisaxística fixados para elementos caracterizadores da paisaxe, neste caso elementos do patrimonio cultural material son os seguintes:

"– Un patrimonio cultural protexido, respectado e integrado nas escenas paisaxísticas en que se asenta, atendendo á súa relación con outros elementos configuradores da matriz paisaxística e na procura dunha correcta xestión ou recuperación no caso de ser preciso."

– Un patrimonio material reflexo das interaccións pasadas entre o ser humano e o territorio, expresión territorial das condicións socioeconómicas dos diversos períodos históricos e posto en valor a través do seu estudo e divulgación."

– Uns elementos do patrimonio material identificados como configuradores da paisaxe, compatibilizando a súa presenza coa doutros valores estéticos, naturais e produtivos."

No caso dos elementos do patrimonio cultural inmaterial as DPG fixan os seguintes obxectivos:

"– Un patrimonio inmaterial (arte, literatura, pintura, toponimia, etnoloxía, etnografía, etc.) inventariado e catalogado para determinar a súa influencia como configurador do territorio e posto en valor como elemento integrante da paisaxe, mediante a súa preservación, xestión e recuperación."

Para as Sendas, Camiño de Santiago e vías históricas e tradicionais se fixan os seguintes obxectivos:

"– Unha matriz paisaxística na contorna dos Camiños de Santiago ben conservada mediante a protección de todos aqueles elementos que constitúen a paisaxe cultural que conforma o Camiño de Santiago e a minimización das afeccións ás liñas estruturais da paisaxe vinculada ao camiño: elementos lineais (peches tradicionais, sebes, arborados, etc.), sistema viario adxacente, cursos de auga, modelo parcelario e sistema de cultivos, valores ambientais, fisiografía e relevo, infraestruturas, núcleos de poboación e patrimonio material e inmaterial."

– Unha rede de camiños, carreiros e vías históricas (vías romanas, camiño reais, camiños de arrieiros, camiños de misa, vías pecuarias, etc.) que conserven as súas características primixenias e postos en valor como articuladores históricos do territorio fomentando o coñecemento das trazas, as lendas, as tradicións e as prácticas vinculadas a eles."

O Catálogo das paisaxes de Galicia foi aprobado polo Decreto 119/2016, do 28 de xullo (DOG núm. 160, do 25 de agosto). Este Catálogo sitúa ao ámbito do PECHA na Grande Área Paisaxística (GAP) que forma as Chairas, Fosas e Serras Ourenás. As DPG fixan como obxectivos de calidade xenéricos os seguintes relacionados co ámbito do PECHA:

“9B_4. Uns espazos urbanos xestionados mediante instrumentos que conduzan á súa compactidade e integración paisaxística.

10B_4. Uns conxuntos históricos cunha estrutura e elementos característicos ben xestionados e planificados, nos cales se desenvolva unha variedade de usos que favoreza a súa conservación e habitabilidade.”

Para a unidade paisaxística de Chairas e Vales interiores á que pertence o ámbito do PECHA, segundo o Catálogo das Paisaxes de Galicia, as DPG fixan os seguintes obxectivos:

“Unidades de paisaxe con tipo de paisaxe: urbano en chairas e vales interiores.

9B_2_1. Uns núcleos urbanos ordenados, nos cales se promova a compactidade do núcleo, a diversidade de usos compatibles co residencial e a ordenación dos valores paisaxísticos como os elementos construídos con valor histórico, cultural ou patrimonial. Buscarase a integración das edificacións contemporáneas cos valores propios do núcleo e a creación de zonas de transición coa contorna agrícola e natural axeitadas.

9B_4_2. Unhas urbanizacións xestionadas adecuadamente, con crecementos proporcionados, de escala axeitada ao territorio sobre o cal se insiren, e mantidas e xestionadas con criterios de mellora paisaxística.

Unidades de paisaxe con tipo de paisaxe: conxunto histórico en chairas e vales interiores.

10B_4_1. Conxuntos históricos xestionados con criterios de mantemento da estrutura e dos elementos orixinais, priorizando a recuperación das edificacións existentes fronte a novas construcións e cunha vertebración a través dos espazos públicos. Uns espazos urbanos vivos, habitados e con diversidade de usos.”

Entre as Directrices para o planeamento urbanístico as DPG establecen as seguintes:

“DX.01. (N) En virtude do mandato que expresa o artigo 5.2 da Lei 7/2008, o planeamento urbanístico debe tomar en consideración a paisaxe para establecer as súas determinacións.

DX.03. (N) Os restantes instrumentos de planeamento urbanístico (en relación a aqueles que non sexan un plan xeral) estudarán a paisaxe seguindo o criterio de proporcionalidade, é dicir, axustarán o seu nivel de alcance á súa natureza e ao potencial impacto paisaxístico que poidan xerar.

DX.05. (N) A ordenación urbanística guíase polas normas e recomendacións establecidas nos restantes puntos destas directrices.”

Ademais o PECHA considerará as directrices e criterios establecidos na DX06 para o solo urbano.

Os obxectivos e determinacións que establece o PECHA resultan coherentes cos establecidos nas DPG en tanto que contribúen a unha mellora e protección ambiental e paisaxística do ámbito.

8 IMPACTOS SOBRE A PAISAXE

O plan, dende a súa orixe, ten como obxectivo a mellora, conservación e posta en valor da paisaxe do ámbito. Por tanto, as actuacións propostas están encamiñadas directamente ou indirectamente a crear un espazo de calidade paisaxística e todas as actuacións incluídas no PECHA xeran un efecto positivo sobre esta variable.

Entre os obxectivos do PECHA están a recuperación e rehabilitación do patrimonio construído, o fomento da mobilidade urbana sostible ou a posta en valor dos espazos públicos procurando unha maior integración paisaxística. Neste sentido, a actuación prioritaria na revisión do plan é a recuperación do Monte Castelo, que constitúe un miradoiro natural. Ademais prevense actuacións de peonalización da Rúa Aceñas, Rúa Nova, Camiño do emiterio ou Traseira Socastelo, a restauración urbana do Campo da feira mediante o aumento do arboredo e elementos vexetais e pavimentos filtrantes ou a creación dunha pantalla arbórea na contorna da Igrexa de San Bieito para ocultar as edificacións de vivenda colectiva situadas na súa parte posterior.

Prevense tamén varios cambios de uso, a modificación do número de prazas de aparcadoiro, redefinición das instalacións permitidas en cubertas, a construción de 13 novas edificacións de ata dúas plantas, dous novos equipamentos en edificacións existentes e a obtención dun espazo libre hortas en desuso situadas ao sur do Camiño Socastelo.

Os efectos sobre a paisaxe que cabe esperar do plan especial serán positivos, toda vez que, ademais de ter coma obxectivo a rehabilitación das edificacións e dos espazos urbanos singulares do conxunto histórico, ten coma obxectivo principal a recuperación paisaxística do Monte Castelo a través dun instrumento específico de protección.

9 MEDIDAS PREVISTAS PARA PREVI, REDUCIR E CORRIXIR OS EFECTOS NEGATIVOS PREVISTOS

- Estudo da paisaxe como elemento de diagnose para acadar os obxectivos pretendidos coa ordenación do ámbito.
- Ordenación dos escenarios cotiás, identificación e protección dos lugares de especial valor ou significación paisaxística e identificación de ámbitos que presenten un estado de deterioro ou degradación paisaxística, así como elementos que producen impactos paisaxísticos especialmente salientables.
- Nas ordenanzas reguladoras, estableceranse as condicións relativas a posición, dimensión, forma ou deseño de calquera tipo de edificacións ou construcións congruentes coas características da paisaxe.
- Nas ordenanzas reguladoras estableceranse solucións construtivas e materiais e cores obrigatorios, ou máis recomendables, segundo a tipoloxía da construción ou edificación, e congruentes coas características da arquitectura de cada zona. Para esta cuestión consultarase a Guía de cor e materiais da área paisaxística Chairas, Fosas e Serras Ourensás.
- Recuperación do Monte Castelo a través dun instrumento específico de protección.

- Terase en conta para a rehabilitación do Monte Castelo a Guía de boas prácticas para a identificación e acondicionamento de miradoiros publicada pola Conselleira de Medio Ambiente, Territorio y Vivienda.
- Establecer medidas de integración nos arredores da igrexa de San Bieito. Intervención sobre a traseira da Igrexa de San Bieito, e entre as vivendas de Vilanova e o alto do Castelo.
- Fomentarase a integración paisaxística dos percorridos urbanos existentes. Prestarase unha especial atención ao deseño de itinerarios peonís que permitan o disfrute dos espazos urbanos de maior calidade paisaxística.
- Incorporarase progresivamente arboredo autóctono nas rúas, paseos e viario urbano en xeral, empregando en cada caso as especies arbóreas propias da rexión bioclimática adecuadas para a anchura, orientación e tipoloxía da beirarrúa e da rúa.
- No deseño das zonas verdes públicas se aplicarán as técnicas máis recentes da arquitectura paisaxística. Procurarase deseñar uns espazos públicos e zonas verdes máis ecolóxicos e máis naturais, cun mantemento que requira un menor consumo de enerxía e auga.
- O PECHA regulará as condicións da publicidade, cartelería e sinalética, planificándoa e deseñándoa de maneira conxunta. Evitaranse os rótulos publicitarios de cores ou materiais rechamantes e no seu lugar empregaranse carteis de madeira ou materiais lixeiros e desmontables, de pequena dimensión e cun deseño coherente e respectuoso coa contorna.
- Se xeneralizarán as estratexias de ocultación dos contedores de residuos, que pola súa natureza non se poden modificar o seu deseño.
- O mobiliario urbano empregado nas zonas libres ademais de dar unha imaxe de conxunto, deberá integrarse de forma harmónica ca súa contorna, tendo en conta o carácter natural e rural do mesmo. Ademais se definirá a localización de ditos elementos para que dean unha imaxe de conxunto.
- Melloras de arboredo e pavimentado do Campo da Feira, de substitución de pavimento na Rúa Aceñas, a Carreira dos Caños, Rúa do Couto e Praza Doña Violante ou mellora do existente na Rúa Sur, así como de medidas de integración nos arredores da igrexa de San Bieito.

Asinan:

Alfonso Botana Castelo
Arquitecto

Beatriz García Becerra
Arquitecta

Paula Fernández Otero
Bióloga